

OBOLEVNOST PROGOVNIH DELAVCEV TOZD-a UPRAVLJANJE IN VZDRŽEVANJE PROG

Mirjana Nešić

UDK/UDC 616-036.2-057

MORBIDITY IN THE RAILROADS MANAGEMENT AND MAINTENANCE DIVISION WORKERS

DESKRIPTORJI: *medicina dela; obolevnost; promet*

DESCRIPTORS: *occupational medicine; morbidity; traffic*

IZVLEČEK – Opisana je obolevnost slučajno izbranega vzorca progovnih delavcev TOZD-a Upravljanje in vzdrževanje prog Železniškega gospodarstva Ljubljana, ki so bili pregledani v obratni ambulanti v obdobju 1981-1983. Najpogostejše so bile bolezni mišično-kostnega in vezivnega sistema, bolezni prebavil in dihal, viroze in poškodbe. Akutne bolezni so bile pogostejše pri mlajših delavcih s krajšo delovno dobo, kronične pa pri starejših in pri delavcih z daljšo delovno dobo. Predlagani so ukrepi za izboljšanje življenja, zdravja in delovne zmogljivosti progovnih delavcev.

ABSTRACT – The morbidity patterns were analysed on a random sample of workers employed in the Railroad Management and Maintenance Division of the Railway Engineering, Ljubljana, who sought medical attention in the firm's outpatient clinic between 1981 and 1983. The most common problems included bone, muscle and connective tissue diseases, disorders of the digestive system and respiratory tract, viral infections and injuries. Younger workers suffered mostly from acute illnesses, while chronic diseases were more frequent in elder workers with longer service. The author proposes some measures aimed at the improvement of life, health and working capacity of workers engaged in the railroad maintenance services.

Uvod

Predstavitev delovne organizacije: Železniško gospodarstvo Ljubljana združuje več TOZD-ov različnih dejavnosti, katerih dela in naloge so neposredno vezane na varen in nemoten potek železniškega prometa. Ena od številnih del in nalog je tudi delo pri upravljanju in vzdrževanju železniških prog, kar opravljajo progovni delavci TOZD-a Upravljanje in vzdrževanje prog Železniškega gospodarstva Ljubljana.

Dela in naloge progovnega delavca opravljajo samo moški. Za te naloge ni potrebna strokovna izobrazba, temveč zadostujejo pridobljene delovne izkušnje. Delovno območje obsega progovno-vzdrževalna dela vseh vrst. Delo je terensko in se opravlja ob nemotenem poteku prometa. Opravljajo ga skupine 6 do 10 delavcev pod nadzorstvom pooblaščenih oseb, ki ima opravljen izpit (v okviru TOZD-a) iz varnosti v železniškem prometu in varstva pri delu. Delo morajo nujno opraviti ne glede na delovni čas in vremenske razmere in je odvisno od nastalih potreb. Ta dela opravljajo skupine delavcev, ki so v stalni pripravljenosti.

Obremenitve progovnih delavcev smo povzeli iz opisa del in nalog, ker ni analize in zdravstvene ocene delovnega mesta. Te so naslednje:

- delo z večjo nevarnostjo za okvare zdravja in poškodbe,

- težko fizično delo (statično-dinamične obremenitve in prisilna drža telesa),
- delo v različnih klimatskih pogojih: izpostavljeni so param, aerosolom in ro-potu.

Ekološke meritve niso opravljene.

Pri progovnih delavcih se opravljajo samo predhodni in drugi zdravstveni pre-gledi; preventivni obdobjni pregledi se ne opravljajo.

Problematika: Glede na pomembnost železniškega prometa v širšem družbe-nem smislu je delavcem, ki opravljajo dela in naloge v zvezi s prometom, namenjena posebna skrb oziroma zdravstveno varstvo.

Na različne škodljivosti in obremenitve pri delu delavci različno reagirajo. Če so večje od zmogljivosti organov in organskih sistemov, se izražajo kazalci negativnega zdravja. Eden od teh je tudi bolezen.

Vpliv dela na zdravje delavcev lahko ugotavljamo tako, da dobro spoznamo ok-vare organizma, ki se pojavljajo, na drugi strani pa obremenitve in škodljivosti de-lovnihi mest z zdravstveno oceno ter stopnjo zdravstvene ogroženosti delavcev pri teh delih.

Kazalci negativnega zdravja so pri opravljanju nekaterih del in nalog v okviru Železniškega gospodarstva Ljubljana precejšen problem. Zaradi tega je bil 23. no-vembra 1983 na seji skupščine skupnosti jugoslovanskih železnic v Beogradu sprejet sklep o uvedbi postopka za ugotavljanje potreb po zavarovalni dobi s povečanjem pri opravljanju nekaterih del in nalog. Med te sodijo tudi dela in naloge progovnega delavca.

Cilj in namen: Namen naloge je prikazati okvare organizma progovnih delav-cev. Cilj naloge pa je prispevati k humanizaciji dela, posebej še k boljšemu varo-vanju življenja, zdravja in delovne zmogljivosti progovnih delavcev.

Domneve: Progovni delavci v povprečju bolj pogosto obolevajo kot drugi aktiv-ni zavarovanci v SR Sloveniji.

Najbolj pogoste okvare zdravja so: okvare mišično-kostnega sistema in vezivne-ga tkiva, boleznir respiratornega sistema (akutne okužbe dihal), viroze, poškodbe pri delu ter boleznir digestivnega sistema.

Glede na obremenitve in škodljivosti dela domnevamo, da se te odražajo na zdravju delavcev s pogostejšo obolevnostjo pri starejših, pri tistih z daljšo skupno delovno dobo in delovno dobo pri delih in nalogah progovnega delavca.

Material in metode

Kot vir podatkov smo uporabili kurativne kartone obratne ambulate Želez-niškega zdravstvenega doma v Ljubljani. Podatke o delovni dobi delavcev nam je posredovala kadrovska služba TOZD-a. S pomočjo ankete delavcev smo dobili ne-katere socialnomedicinske značilnosti.

Okvare organizma po mednarodni klasifikaciji bolezni (MKB) (IX. revizija iz leta 1975) so prikazane za posamezno leto od 1981 do 1983. Pet najbolj pogostih iz

leta 1983 smo razvrstili v posamezne podskupine in jih prikazali glede na starost, skupno delovno dobo in delovno dobo pri delih in nalogah progovnega delavca.

Pri obdelavi niso upoštevani simptomi in nedoločena stanja.

Rezultati in razprava

Socialnomedicinske značilnosti anketiranih delavcev: Večina delavcev je poročenih (86,21%) in imajo po dva otroka. Stanujejo v »bivalnicah«, v katerih je skupaj do 10 oseb (93,10%). Živijo ločeno od svojih družin. 77,58% delavcev ima preskrbljen samo en topli obrok dnevno; 17,24% delavcev si jih sami pripravljajo. Večina delavcev ne uživa alkoholnih pijač (65,52%), večina pa kadi (65,52%). Po opravljenem delu se ne ukvarjajo z nobeno rekreativno ali družbeno-kulturno dejavnostjo. Koriščenje letnega dopusta je pri večini delavcev odvisno od potreb po delu doma (55,77%) in ga preživijo s svojimi družinami (93,10%), pretežno doma (89,65%). Vsi delavci opravljajo terensko delo, oddaljenost bivališča od mesta delovišča pa je različna. Delavci se z vlakom odpeljejo do železniške postaje, kjer je treba opraviti vzdrževanje oziroma popravilo proge, od tod pa do mesta delovišča hodijo peš do pet ali več kilometrov.

Večina delavcev z zdravjem nima težav (82,76%).

Predstavitev vzorca

1. Starost delavcev

1981	1982	1983
$\bar{x} = 42,50$	$\bar{x} = 43,58$	$\bar{x} = 44,50$
$\delta = 8,15$	$\delta = 8,25$	$\delta = 7,70$
KV% = 19,18	KV% = 18,93	KV% = 17,30

V izbranem vzorcu gre za starejše delavce, saj je v povprečju njihova starost več kot 42 let.

2. Skupna delovna doba

1981	1982	1983
$\bar{x} = 17,58$	$\bar{x} = 18,58$	$\bar{x} = 19,50$
$\delta = 7,95$	$\delta = 8,15$	$\delta = 8,15$
KV% = 45,22	KV% = 43,86	KV% = 41,79

Povprečno skupno opravljena delovna doba delavcev znaša okrog 18 let; KV% je dokaj visok.

3. Delovna doba pri delih in nalogah progovnega delavca

1981	1982	1983
$\bar{x} = 15,67$	$\bar{x} = 16,67$	$\bar{x} = 17,75$
$\delta = 8,10$	$\delta = 8,30$	$\delta = 8,65$
KV% = 51,69	KV% = 49,79	KV% = 48,73

Delavci so približno dve leti delali na drugih delih in nalogah, povprečna delovna doba je okoli 17 let; KV% je dokaj visok.

Bolezni

a) Ugotovljene bolezni in okvare organizma po mednarodni klasifikaciji bolezni (MKB) (1) v obdobju 1981-1983 so prikazane v tabeli 1. Te so pri progovnih delavcih iz leta v leto pogostejše. V letu 1981 so najbolj pogosto obolevali za boleznimi mišično-kostnega sistema in vezivnega tkiva (IF = 50,00), najmanj pa zaradi neoplazem, duševnih motenj ter zaradi bolezni genito-urinarne sistema.

Tabela 1: Ugotovljene bolezni in okvare organizma po MKB v obdobju 1981–1983

Leto	Statistični znaki	MKB (IX. revizija iz leta 1975)											Skupaj
		I	II	V	VI	VII	VIII	IX	X	XII	XIII	XVII	
1981	število	19	2	2	3	4	13	20	2	9	30	13	117
	%	16,24	1,71	1,71	2,56	3,42	11,11	17,09	1,71	7,69	25,64	11,11	100,00
	IF	31,67	3,33	3,33	5,00	6,77	21,67	33,33	3,33	15,00	50,00	21,67	195,00
1982	število	15	—	3	2	10	16	25	6	8	25	13	123
	%	12,19	—	2,44	1,63	8,13	13,01	20,32	4,88	6,50	20,32	10,57	100,00
	IF	25,00	—	5,00	3,33	16,67	26,67	41,67	10,00	13,33	41,67	21,67	205,00
1983	število	20	—	9	6	19	15	30	6	8	33	15	161
	%	12,42	—	5,59	3,73	11,80	9,32	18,63	3,73	4,97	20,50	9,32	100,00
	IF	33,33	—	15,00	10,00	31,67	25,00	50,00	10,00	13,33	55,00	25,00	268,33

V letu 1982 je bila najpogostejša obolevnost zaradi bolezni mišično-kostnega in vezivnega tkiva (IF = 41,67); z enako pogostostjo so se pojavljale tudi bolezni digestivnega sistema. Najmanj pogoste so okvare iz skupine bolezni živčnega sistema in čutil (IF = 3,33).

V letu 1983 so bile najbolj izrazite bolezni mišično-kostnega sistema in vezivnega tkiva (IF = 55,00). Najmanj pogoste so bile bolezni živčnega sistema in čutil ter bolezni genito-urinarne sistema (IF = 10,00).

b) Podatki o starosti, skupni delovni dobi in o delovni dobi pri delu in nalogah progovnega delavca ter najbolj pogoste bolezni so prikazani v tabeli 2.

– *Povprečna starost delavcev*, ki so se zdravili zaradi petih najpogostejših skupin po MKB, je bila 44,48 let. Najpogosteje so se zdravili v starostnem razredu od 21 do 30 let, najmanj pa v starostnem razredu od 41 do 50 let. Starejši delavci so se zdravili predvsem zaradi bolezni obtočil in gibal, mladi pa zaradi bolezni prebavil in posledic poškodb.

Mlajši delavci so bolj občutljivi in nenavajeni dela. Pri njih se je pojavljal adaptacijski sindrom zaradi ločenega življenja, pogojev bivanja in medsebojnih odnosov med sodelavci, s katerimi so skupaj živeli. Vse to je verjetno vplivalo na njihovo zdravje.

Pri starejših delavcih je bila obolevnost manj izrazita. Na to verjetno vplivajo ustaljene delovne navade, urejene družinske razmere, bolj so navajeni ločenega življenja, preudarni in tudi bolj potrpežljivi so.

– *Povprečna skupna delovna doba* pri opazovanih delavcih je bila 18,23 let; KV% je bil precej visok. Pogostost je bila največja v razredu od 11 do 20 let, najmanjša pa v razredu od 21 do 30 let. Delavci s povprečno daljšo skupno delovno dobo so se zdravili predvsem zaradi posledic poškodb in bolezni mišično-kostnega siste-

Tabela 2: Starost (v letih), skupna delovna doba (SDD) in delovna doba pri delih in nalogah progovnega delavca (DPD) po najbolj pogostih boleznih in okvarah organizma v letu 1983

MKB/Starost	21-30			31-40			41-50			51-60			Skupaj			Statistični znaki		
	Št. delavcev 3			Št. delavcev 13			Št. delavcev 29			Št. delavcev 15			Št. delavcev 60			\bar{x}	δ	KV%
	bol.	%	IF	bol.	%	IF	bol.	%	IF	bol.	%	IF	bol.	%	IF			
XIII	1	3,03	33,33	9	27,27	69,23	9	27,27	31,03	14	42,42	93,33	33	100,00	55,00	46,41	9,11	19,63
IX	2	6,66	66,67	9	30,00	69,23	16	53,33	55,17	3	10,00	20,00	30	100,00	50,00	42,17	7,58	17,97
I	1	5,00	33,33	5	25,00	38,46	11	55,00	37,93	3	15,00	20,00	20	100,00	33,33	43,50	7,67	17,63
VII	1	5,26	33,33	3	15,79	23,08	7	36,84	24,14	8	42,10	53,33	19	100,00	31,67	47,08	8,98	19,07
XVII	3	20,00	100,00	1	6,67	7,69	8	53,33	27,59	3	20,00	20,00	15	100,00	25,00	42,83	9,77	22,81
Skupaj	8	6,84	266,67	27	23,08	207,69	51	43,59	175,86	31	26,49	206,67	117	100,00	195,00	44,48	8,74	19,65

MKB/SDD	1-10			11-20			21-30			31-40			Skupaj			Statistični znaki		
	Št. delavcev 10			Št. delavcev 20			Št. delavcev 26			Št. delavcev 4			Št. delavcev 60			\bar{x}	δ	KV%
	bol.	%	IF	bol.	%	IF	bol.	%	IF	bol.	%	IF	bol.	%	IF			
XIII	4	12,12	40,00	16	48,48	80,00	10	30,30	38,46	3	9,09	75,00	33	100,00	55,00	19,14	8,22	42,95
IX	8	26,67	80,00	11	36,67	55,00	10	33,33	38,46	1	3,33	25,00	30	100,00	50,00	16,83	8,60	51,09
I	3	15,00	30,00	10	50,00	50,00	5	25,00	19,23	2	10,00	50,00	20	100,00	33,33	18,56	8,64	46,70
VII	5	26,31	50,00	7	36,84	35,00	5	26,31	19,23	2	10,53	50,00	19	100,00	31,67	17,60	9,76	55,45
XVII	3	20,00	30,00	3	20,00	15,00	9	60,00	34,61	—	—	—	15	100,00	25,00	19,50	8,28	42,46
Skupaj	23	19,66	230,00	47	40,17	235,00	39	33,33	150,00	8	6,84	200,00	117	100,00	195,00	18,23	8,57	47,01

MKB/DPD	1-10			11-20			21-30			31-40			Skupaj			Statistični znaki		
	Št. delavcev 16			Št. delavcev 18			Št. delavcev 23			Št. delavcev 3			Št. delavcev 60			\bar{x}	δ	KV%
	bol.	%	IF	bol.	%	IF	bol.	%	IF	bol.	%	IF	bol.	%	IF			
XIII	9	27,27	56,25	11	33,33	61,11	12	36,36	52,17	1	3,03	33,33	33	100,00	55,00	17,01	8,70	51,10
IX	11	36,67	68,75	9	30,00	50,00	9	30,00	39,13	1	3,33	33,33	30	100,00	50,00	15,50	9,09	58,64
I	8	40,00	50,00	6	30,00	33,33	5	25,00	21,74	1	5,00	33,33	20	100,00	33,33	15,00	9,44	62,93
VII	6	31,58	37,50	6	31,58	33,33	6	31,58	26,09	1	5,26	33,33	19	100,00	31,67	16,55	7,37	54,53
XVII	5	33,33	31,25	3	20,00	16,67	7	46,67	30,43	—	—	—	15	100,00	25,00	16,83	9,15	54,37
Skupaj	39	33,33	243,75	35	29,91	194,44	39	33,33	169,56	4	3,42	33,33	117	100,00	195,00	16,18	8,97	55,44

ma in vezivnega tkiva. Delavci s povprečno krajšo skupno delovno dobo so se zdravili predvsem zaradi okvar digestivnega in mišično-kostnega sistema. Verjetno je na pogostost obolevnosti vplivalo tudi delo.

– *Povprečna delovna doba na delih in nalogah progovnega delavca* opazovane skupine je bila 16,18 let; KV% je bil visok. Pogostost obolevnosti je bila najvišja v razredu do 10 let, najmanj pa v razredu od 31 do 40 let. Delavci z daljšo delovno dobo so se zdravili predvsem zaradi bolezni mišično-kostnega sistema in vezivnega tkiva, s krajšo pa zaradi infekcijskih in parazitarnih bolezni. Na pogostost obolevnosti je verjetno vplivalo nepoznavanje narave dela ter nepravilen pristop k posameznim delom delovnega procesa, kar je imelo za posledico večje obremenitve posameznih organskih sistemov in pojav akutnih bolezni.

– *Ugotovljene bolezni in okvare organizma* v letu 1983 so v tabeli 3.

I. Med boleznimi mišično-kostnega sistema in vezivnega tkiva so bile najpogostejše dorzopatije (IF = 35,00), ponavljajoče se akutne okvare (lumbago, lumbosialgije in druge) ter posamezni primeri spondilotičnih sprememb (predvsem lumbalnega dela) hrbtenice ter nekaterih kroničnih dorzopatij. Revmatične okvare mišic in veziva se pojavljajo s pogostostjo IF = 13,33 (predvsem entezopatije, miozitis in mialgije). Artropatije niso izrazite. Pojav teh okvar organizma lahko povežemo z opravljanjem dela: s statično-dinamičnimi obremenitvami in prisilno držo telesa, pod različnimi klimatskimi spremembami v vseh letnih časih. Vplivov preživljanja letnega dopusta v domačem kraju ne moremo izključiti popolnoma. Določena do-

mača opravila lahko sprožijo akutne bolezni te skupine in slabšanje že obstoječih. K pogostosti prispeva tudi neustrezna izraba prostega časa (ni diametralno nasprotno telesne aktivnosti, ki bi sprostila določene mišične skupine, ki so pri delu pretežno obremenjene).

Tabela 3: Ugotovljene bolezni in okvare organizma v letu 1983

MKB (IX. revizija iz leta 1975)	Podskupine	Šifra	Število	%	IF	Rang	
I. Infekcijske in parazitarne bolezni	Skupaj	001-139 010-018	20	12,42	33,33	3	
	Druge inf. in parazitarne bolezni	130-136	3	1,86	5,00		
	Druge virusne bolezni	070-079	16	9,94	26,67		
II. Neoplazme	—	—	—	—	—	—	
V. Duševne motnje	—	290-319	9	5,59	15,00	6	
VI. Bolezni živčnega sistema in čutil	—	320-389	6	3,73	10,00	8	
VII. Bolezni cirkulatornega sistema	Skupaj	390-459	19	11,80	31,67	4	
	Hipertenzije	401-405	17	10,56	28,33		
	Bolezni žil in limf. sistema	451-459	2	1,24	3,33		
VIII. Bolezni respiratornega sistema	—	460-519	15	9,32	25,00	5	
IX. Bolezni digestivnega sistema, ustne votline, žlez slinavk in čeljusti	Skupaj	520-579	30	18,63	50,00	2	
	Bolezni požiralnika, želodca in dvanajstnika	530-537	19	11,80	31,67		
	Hernije trebušne votline	550-553	2	1,24	3,33		
	Neinfekcijski enterokolitisi	555-558	7	4,35	11,67		
	Druge bolezni diagestivnega sistema	570-579	2	1,24	3,33		
X. Bolezni genito-urinarne sistema	—	580-608	6	3,73	10,00	8	
XII. Bolezni kože in podkožja	—	680-709	8	4,97	13,33	7	
XIII. Bolezni mišično-kostnega sistema in vezivnega tkiva	Skupaj	710-739	33	20,49	55,00	1	
	Artropatije	710-719	4	2,48	6,67		
	Dorzopatije	720-724	21	13,04	35,00		
	Revmatične bolezni mišic in veziv	725-729	8	4,97	13,33		
XVII. Poškodbe in zastrupitve	Skupaj	800-999	15	9,32	25,00	5	
	Na delu	—	1	0,62	1,67		
	Zunaj dela	—	14	8,70	23,33		
	Distorzije	840-848	1	0,62	1,67		
	Odprte rane glave in lica	870-878	2	1,24	3,33		
	Odprte rane zg. okončin	880-887	3	1,86	5,00		
	Odprte rane spod. okončin	890-897	1	0,62	1,67		
	Kontuzije	920-924	5	3,11	8,33		
	Poškodbe s tujki	930-939	3	1,86	5,00		
	Skupaj	—	—	161	100,00	268,33	

II. Med boleznimi digestivnega sistema prevladujejo zlasti bolezni želodca, dvanajstnika ter neinfektivni enterokolitisi. Izrazitejši je bil pojav akutnih bolezni (gastritis, ulkus želodca in dvanajstnika), kronične pa so bile manj izrazite. Na pogostost pojava je vplivala predvsem neurejena prehrana delavcev. Dnevno preskrbljeni topli obrok hrane je bil premalo. Vprašljiv je bil način preskrbe in priprave drugih obrokov (v »bivalnicah« ni možnosti kuhanja) in tudi kakovost in količina zaužitih živil. Razvade (alkohol, cigarete, občasno (27,58%), kadi 65,52% delavcev) prav gotovo vplivajo na navedene bolezni.

Nekatere bolezni digestivnega sistema lahko uvrščamo med psihosomatske bolezni. Vzrok je verjetno v adaptacijskem sindromu.

III. Med infekcijskimi in parazitarnimi boleznimi prevladujejo viroze.

Na obolevnost verjetno vplivajo klimatske razmere, skupna bivališča ter verjetno tudi slabša odpornost posameznih delavcev.

IV. Med boleznimi obtočil je bila najpogostejša hipertenzija. Nanjo verjetno vplivajo: dedna zasnova s konstitucijo, prehrana, lahko pa se pojavi tudi kot odraz reakcij na stresne situacije ali različnih drugih bolezni.

V. Pri poškodbah prevladujejo poškodbe zunaj dela; na to verjetno vplivajo spremenjene življenjske razmere.

Pogostost obolevnosti zaradi bolezni respiratornega sistema je enaka pogostosti posledic poškodb. Nanje verjetno vplivajo klimatske razmere, kajenje ter različni plini, pare in aerosoli pri delu.

– *Primerjava najpogostejših bolezni progovnih delavcev z boleznimi delavcev v SR Slovenije* je v tabli 4.

Tabela 4: Primerjava najpogostejših bolezni progovnih delavcev z boleznimi delavcev v SR Sloveniji

Leto	Bolezni progovnih delavcev			Bolezni delavcev v SR Sloveniji
	1981	1982	1983	1982
MKB	%	%	%	%
XIII	25,64	20,32	20,50	11,05
IX	17,09	20,32	18,63	8,83
I	16,24	12,19	12,42	4,82
VII	3,24	8,13	11,80	5,51
VIII	11,11	13,01	9,32	24,47
XVII	11,11	10,57	9,32	14,42

Delež bolnikov z boleznimi mišično-kostnega sistema je približno dvakrat večji od republiškega povprečja, prav tako delež bolnikov z okvarami digestivnega sistema. Delež infekcijskih in parazitarnih bolezni je bistveno večji od republiškega. Delež bolnikov z boleznimi obtočil je, razen v letu 1981, večji od republiškega povprečja; delež bolnikov z boleznimi respiratornega sistema in posledicami poškodb pa je večji pri aktivnih zavarovancih SR Slovenije.

Sklepi in predlogi

Obremenitve in škodljivosti pri delu ter pogoji življenja prav gotovo vplivajo na zdravje progovnih delavcev, kar se odraža predvsem v večjem deležu obolevnosti mišično-kostnega sistema in vezivnega tkiva, digestivnega sistema ter infekcijskih in parazitarnih bolezni.

Obolevnost narašča s starostjo in povečevanjem skupne delovne dobe in dobe pri delih in nalogah progovnih delavcev.

Pri mladih delavcih se pojavljajo predvsem akutne bolezni, pri starejših pa tudi še kronične in degenerativne, ki pa so redkejšje.

Za boljše varovanje zdravja, življenja in delovne zmogljivosti progovnih delavcev predlagamo:

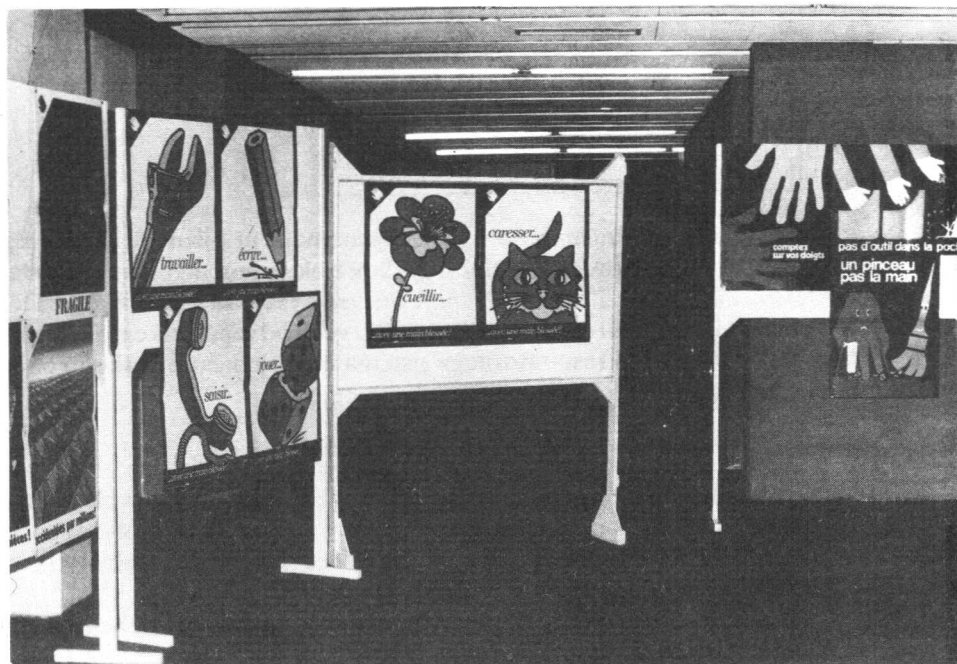
- boljše kompleksno varstvo pri delu, zlasti aktivno zdravstveno varstvo delavcev,
- v pravilnik o posebnih zdravstvenih pogojih, ki jih morajo izpolnjevati želez-

niški delavci, ki neposredno sodelujejo v železniškem prometu (Urad. list SFRJ, št. 38/79), je treba vključiti tudi progovne delavce,

- organiziranje prevoza delavcev do njihovih delovišč,
- organiziranje vseh dnevnih obrokov hrane za zaposlene delavce,
- izboljšanje pogojev bivanja v skladu s sanitarno-higienskimi normativi.

LITERATURA

1. Mednarodna klasifikacija bolezni, povreda i uzroka smrti prema devetoj reviziji iz 1975 godine.
2. Statistično poročilo o delu zdravstvene službe za leto 1982 v SR Sloveniji (Okvare zdravja aktivnih zavarovancev SR Slovenije, ugotovljene na podlagi prvih kurativnih obiskov v službi medicine dela v letu 1982). Posebna publikacija št. 3/83. Ljubljana: Zavod SRS za zdravstveno varstvo, 1983.

Kazstava francoskih plakatov o preprečevanju nesreč pri delu in varovanju življenja v Univerzitetnem kliničnem centru v Ljubljani. Foto: Arhiv UIMDPŠ